

Vynášení smrtky a řehtačky

PŘEDVELIKONOČNÍ TRADICE V PODKRKONOŠÍ I NA KRAJI PRAHY

Posledních sedm týdnů před Velikonocemi má v křesťanské liturgii zvláštní význam. Po skončení masopustu před Popeleční středou následuje postní období, jakási příprava na ústřední příběh křesťanské liturgie, obět Ježíše Krista na Velký pátek a následné Vzkříšení.

FOTO: RICHARD GRÉGR

Každá z nedělí tohoto období má zvláštní jméno. Černá či pučálka se nazývala podle černého oděvu, který se oblékal v postním období, respektive pokrmu z napučeného hrachu. O neděli prázdné se jedlo pražmo připravované z nedozrálého upraženého obilí, či napučené pšenice. Následovala neděle kýchavná, neboli liščí, sledována družebnou, kdy družbové zvali na připravovanou svatbu. Některé lidové tradice, které křesťanské události oslavují, byť ovšem poněkud světsky, najdeme ještě dnes.

Čtrnáct dnů před velikonoční nedělí je pátá postní neděle zvaná Smrtná. Ve městech v podhůří Orlických hor či Krkonoš i dnes potkáváme na koledě dívky či ženy. (Na vsích kolednice chodí o týden později.) Zejména je však starým zvykem vynášení smrtky, Morany, smrtholky, jak se místně nazývala, ze vsi a pak se vnášelo líto...

*V Suchovršicích vynášejí smrt ze vsi,
Neseme smrt ze vsi,
má dlouhý vousy,
nedáme ji zvoniti,
až nás bude honiti,
hňůůůůůůůůůůů.*

Dva mladíci kráčí po břehu rozvodněné Úpy. Před sebou nad hlavami drží tyče se slámovými panáky oblečenými do šatů a občas sborově spustí. Právě v Podkrkonoší má zvyk vynášení smrtky dlouhou tradici. V Suchovršicích ležících nedaleko Trutnova tak podle tvrzení pamětníků i starosty Jiřího Žáčka činí odnepaměti. „Před válkou či ještě po ní se k průvodu přidávali i jezdci na koních,“ tvrdí.

Vesnička o 360 obyvatelích je sevřena do údolí. A budete muset jít hezky svižně, abyste ji za tři čtvrtě hodiny prošli. Však přes řeku vede celkem pět mostů, z toho tři dřevěné. Některé jsou chráněné jako technická památka. Nad vsí se tyčí dřevěná zvonice z roku 1730. Na rohu u cesty stojí historická socha sv. Jana Nepomuckého. Toto místo bylo známé už v roce 1056, tehdy anály zmiňují poprvé nejstarší zlatý důl ve střední Evropě, který se nacházel opodál. Zato škola získala ocenění docela nedávno – za vybudování dětského hřiště. Milovníci folklóru sem zamíří zejména o Smrtné neděli.

Vzdor slámových panáků

Je dvacet minut před druhou hodinou. K jedné ze tří dřevěných lávek právě dobrovolní

Vynášení smrtky v Suchovršicích (nahore), obcházení Zdib s řehtačkou (dole)